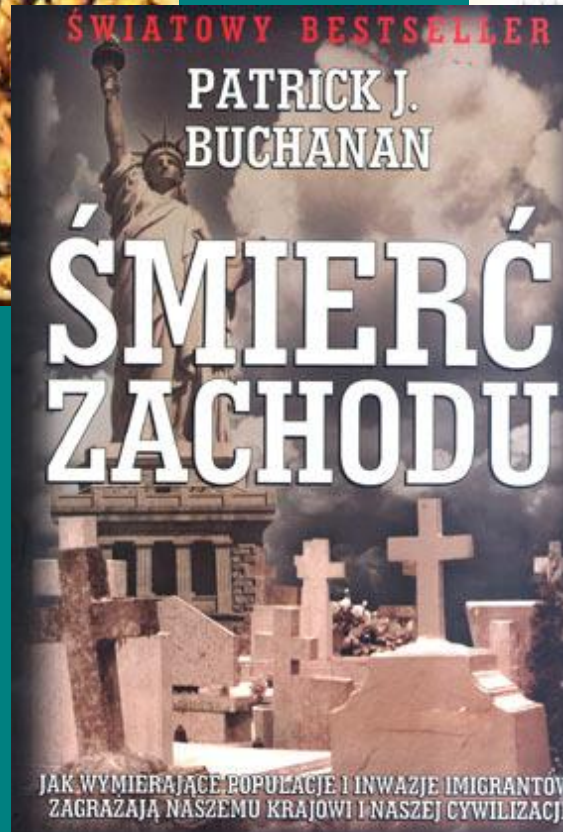
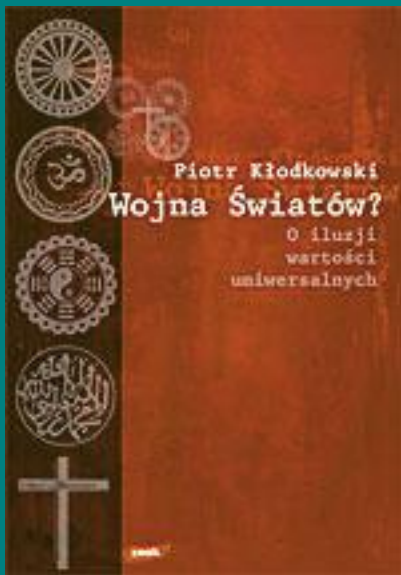
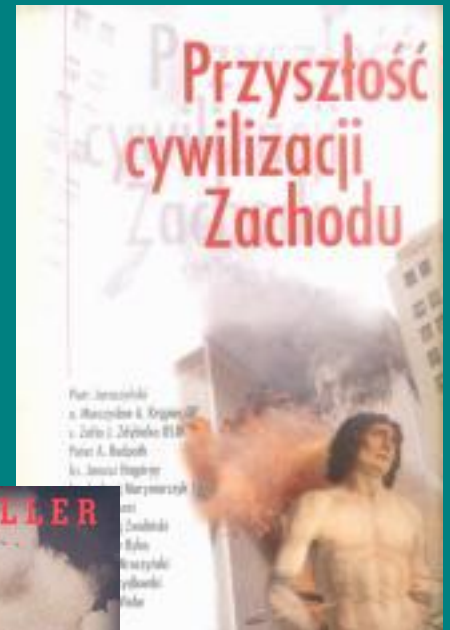

KULTURA I CYWILIZACJE

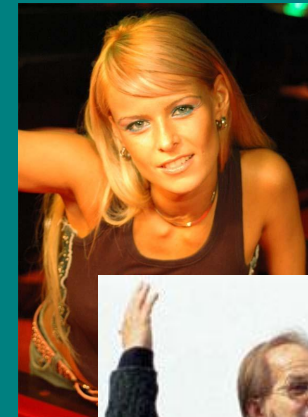
dr Anna Siewierska-Chmaj

KULTURA

Kultura to całokształt materialnego i duchowego dorobku społeczeństwa. M.in.:

- wszelkie wytwory człowieka,
- technika i umiejętności praktyczne,
- wiedza, literatura, sztuka,
- wierzenia, normy moralne, ideologia,
- wzory myślenia i postępowania.

„Kultura to zbiór zmiennych decydujących o zachowaniu i tożsamości systemu społecznego, związku ludzi, wspólnoty. Jest to także przestrzeń obiegu informacji.”

(Jan Kieniewicz)

CYWILIZACJA

1. Ogłada, udoskonalenie, wyższy poziom osiągnięć materialnych. Pojęcie upowszechnione w czasach oświecenia (XVIII w.) i przeciwstawiane dzikości.
2. Najwyższe stadium rozwoju ludzkości. Ludy podzielono na dzikie, barbarzyńskie i w różnym stopniu cywilizowane (XIX w.).
3. Cywilizacja jako pojęcie równoważne kulturze. Dorobek duchowy i materialny ludzkości lub jej części. (pierwsza połowa XX w.).
4. Cywilizacja jako ogólny ład aksjologiczny. Przekonanie ludzi, że istnieje ponadkulturowa i ponadpaństwowa forma przynależności ze względu na wspólny system wartości.

CYWILIZACJA

„Cywilizacje to największe jednostki kulturowe, najszersze ramy określania własnej tożsamości, przede wszystkim wielkie systemy religijne”. (Samuel Huntington)

„Dla społeczeństw cywilizacja jest najszerszą dostępną płaszczyzną identyfikacji”. (Jan Kieniewicz)

Geneza cywilizacji: Koncentracja i ekspansja

1. Koncentracja aktywności.

Wytworzenie nadwyżek żywności umożliwiło pojawienie się takich zjawisk, jak: miasto, państwo, kapłaństwo, wiedza etc.

Geneza cywilizacji: Koncentracja i ekspansja

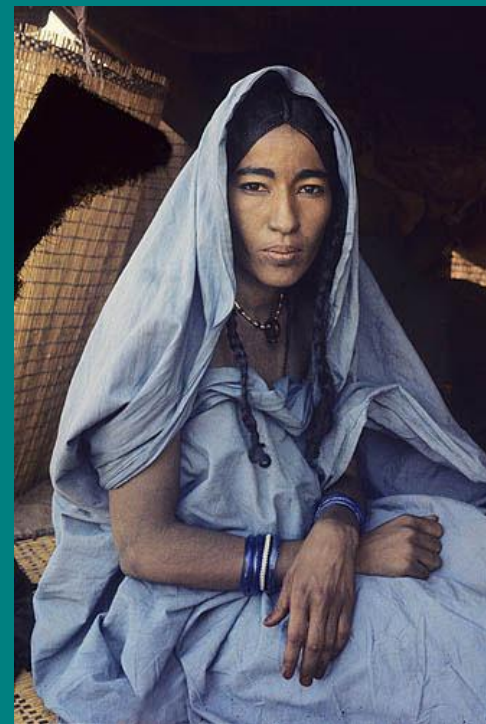
2. Wartości i religia

Upowszechnienie się systemu wartości (np. na fundamencie religii) oraz wytworzenie analogicznych zasad formowania związków społecznych (np. obywatelskość, kastowość).

Geneza cywilizacji: Koncentracja i ekspansja

3. Spotkanie z Innym

Konfrontacja z zupełnie innym systemem – inną cywilizacją. Obserwowanie Innego, jako jeden z fundamentów budowania własnej tożsamości cywilizacyjnej.

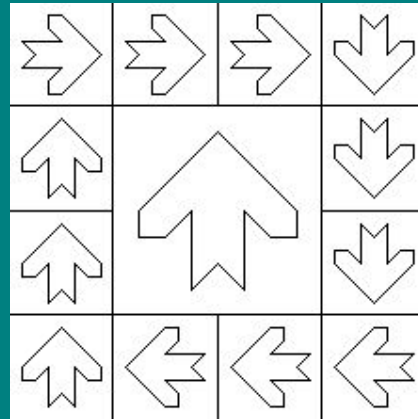
Geneza cywilizacji: Koncentracja i ekspansja

4. Ekspansja i promieniowanie

Ekspansja, czyli skłonność ludzi do poszerzania swojej przestrzeni życiowej, dążenie do panowania nad Innymi, narzucanie własnej kultury.

Ekspansja jako właściwość cywilizacji:

- wojna, handel, wymiana myśli, migracje, wpływ kultury,
- miasto jako pierwsze źródło ekspansji, później państwo,
- miasto jako centrum aksjologiczne ukazujące odmiennosc systemu wartości, podczas gdy świat rolników wydaje się analogiczny (siew, zbiór, uzależnienie od pór roku etc.)
- ekspansja jako zjawisko demograficzne i ekologiczne (nadmiar ludności, wyniszczenie środowiska).

To, co wspólne cywilizacjom:

RELIGIA + ŚRODOWISKO

Religia jako podstawa cywilizacji.

Środowisko - cywilizacje zwykle łączą ludzi żyjących w zbliżonych warunkach ekologicznych, zwłaszcza jeśli chodzi o temperaturę. Cywilizacje powstające w strefie tropikalnej często upadały w niejasnych okolicznościach (np. Majowie na Jukatanie, Khmerzy w Angkorze).

To, co wspólne cywilizacjom:

Poglądy polskich naukowców:

„Cywilizacje mogą być do siebie podobne z powodu konieczności rozwiązywania analogicznych wyzwań, rodzących się w trakcie opanowywania środowiska”. (J. Kieniewicz)

Determinizm ekologiczny – optymalne warunki strefy umiarkowanej, rozleniwiający wpływ klimatu tropikalnego.

UWAGA! Tezy powyższe uważane są przez niektórych naukowców, głównie amerykańskich, za rasistowskie, ponieważ sugerują nierówność między ludźmi. W imię poprawności politycznej zaniechano badań nad czynnikami różnicującymi cywilizacje, przyjmując a priori, że podstawowym elementem różnicującym jest religia a ludzkie zachowania wszędzie są identyczne.

PRZYSZŁOŚĆ CYWILIZACJI – DWIE TENDENCJE

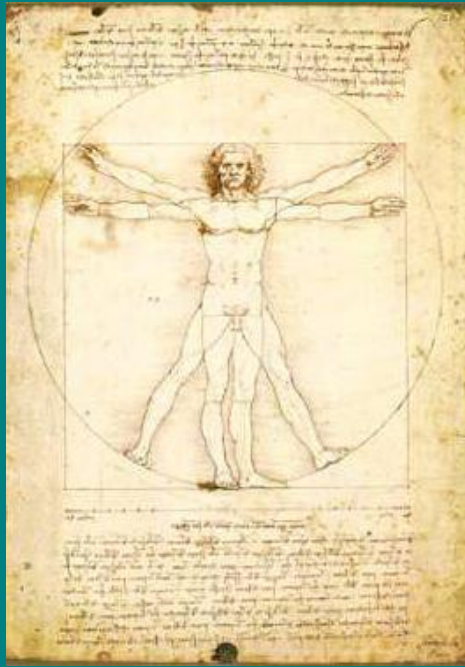
1. Wiele cywilizacji zmienia się i wpływa na siebie, lecz pozostają odrębne i nie dążą do syntezy. (np. Kieniewicz)
 2. Cywilizacje zmierzają ku jedności, a jedyny problem polega na znalezieniu właściwego modelu dla tej uniwersalnej formy. Wiara w przyszłą cywilizację globalną. (np. Huntington)
- część naukowców uważa, że cywilizacje przechodzą cykle rozwojowe (od narodzin do śmierci), a także dążą do stworzenia całości – jednej, globalnej cywilizacji.
 - obie tezy zakładają, że może a nawet musi dojść do konfliktów między cywilizacjami, bo 1. zawsze do nich dochodziło, 2. wypełnianie wszelkich możliwych nisz rozwojowych musi prowadzić do zaostrzenia konfliktów i wzrostu agresji.

KONIEC CYWILIZACJI

„Żadna cywilizacja nie zostanie zburzona z zewnątrz, dopóki sama siebie nie zrujnuje, żadne imperium nie ulegnie podbojom, póki uprzednio nie popętni samobójstwa. Cywilizacja zaś niszczy się własnymi rękoma, wówczas kiedy przestaje rozumieć swoją rację bytu, gdy idea przewodnia, około której się zorganizowała, stała się jej jakby obcą na nowo. Wówczas przychodzi podbój, a z nim zagłada”.

(R. Grousset)

KONIEC CYWILIZACJI

Tylko skuteczna obrona **tożsamości kulturowej** i trwanie form przynależności są barierą ochronną różnych cywilizacji. Np. cywilizacja europejska przetrwała najazdy

mongolskie w XIII wieku, ale samo imperium mongolskie nie stworzyło cywilizacji, bo zabrakło silnego fundamentu wartości – przyjęty w trakcie podbojów islam nie zdołał utrwalić zrębów cywilizacji, natomiast osłabił więzy lojalności plemiennej, które były dotychczasowym spoiwem imperium.

GRANICE CYWILIZACJI wg. Huntingtona

The Real World

The civilizations shaping the new global order

- Sinic
- Japanese
- Hindu
- Islamic
- Buddhist
- Western
- Latin American
- Orthodox
- African
- Sinic/Western
- Hindu/Islamic

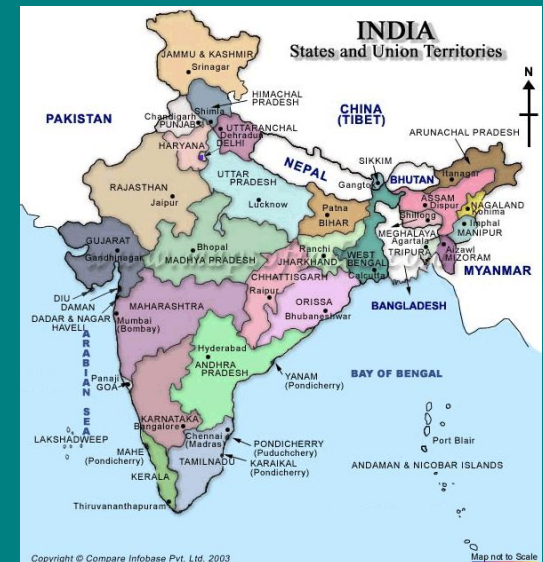
CYWILIZACJE ŚWIATA W XXI WIEKU

Cywilizacja chińska – istnieje od 1500 roku p.n.e., jej fundamentem jest konfucjanizm.

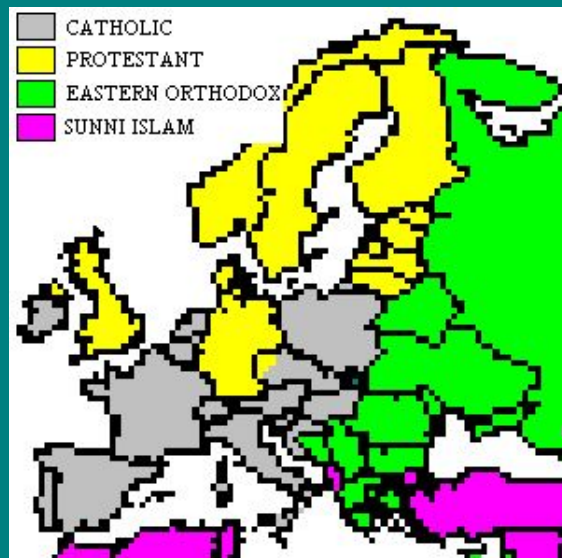
Cywilizacja japońska – wyłoniła się z cywilizacji chińskiej między 100 a 400 rokiem naszej ery.

Cywilizacja hinduistyczna – istnieje co najmniej od 1500 roku p.n.e.

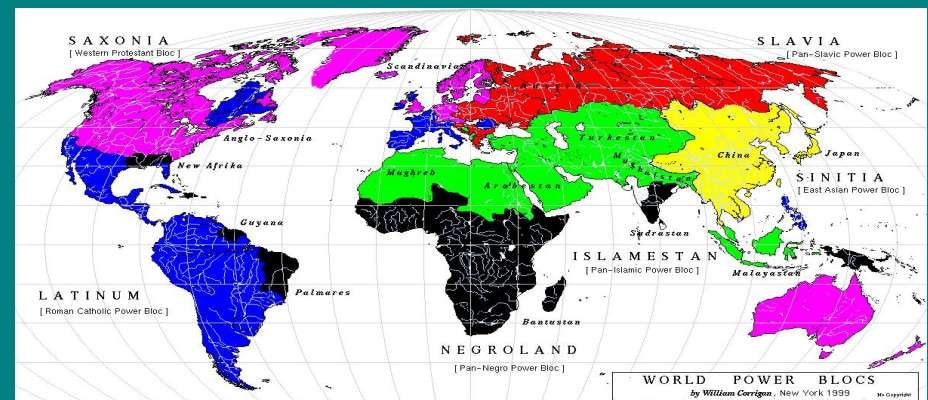
CYWILIZACJE ŚWIATA W XXI WIEKU

Cywilizacja islamska – istnieje od VII wieku n.e., jej fundamentem jest religia.

Cywilizacja prawosławna – jej ośrodkiem jest Rosja. Ma bizantyjskie korzenie. Sięga rozłamu w kościele chrześcijańskim w 1054 roku (schizma wschodnia).

Cywilizacja zachodnia – jej początki sięgają VII wieku n.e. Europa, Ameryka Północna, Australia.

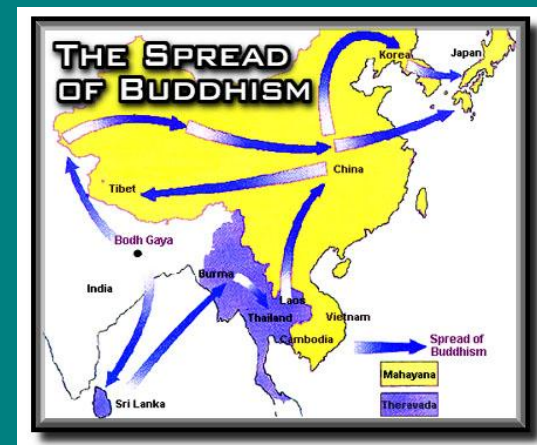
CYWILIZACJE ŚWIATA W XXI WIEKU

Cywilizacja latynoamerykańska – jest wytworem cywilizacji europejskiej, ale zawiera w sobie kultury tubylcze.

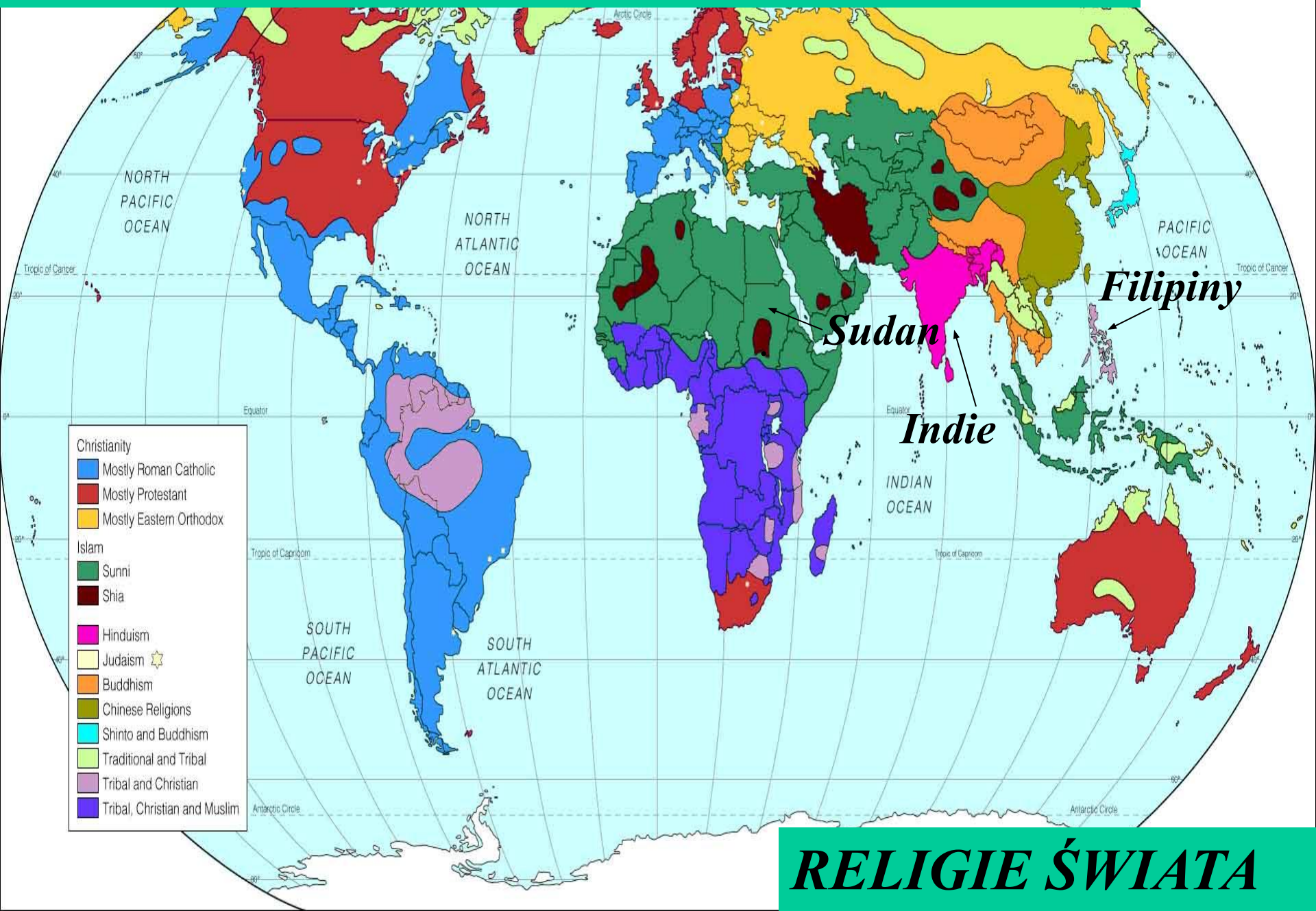

Cywilizacja afrykańska (poza północą i wschodnim wybrzeżem, należącymi do cywilizacji islamu). Na południe od Sahary połączono elementy chrześcijaństwa i kultur plemiennych.

Cywilizacja buddyjska – jej podstawą jest buddyzm, obejmuje: Tybet, Sri Lanka, Birma, Tajlandia, Laos, Kambodża, Mongolia, Bhutan.

PROBLEMY GRANIC CYWILIZACJI

RELIGIE ŚWIATA

DO PRZEMYŚLENIA!!!

Trudno zaprzeczyć, że mają miejsce zderzenia, które jakoś są związane z kulturową różnorodnością. Tyle że nie są one zderzeniami cywilizacji, ale zderzeniami trybalizmu; zderzeniami, które są rezultatem załamania się cywilizacji. Są to, jak wnoszę, nie zderzenia między buddystami, chrześcijanami, wyznawcami konfucjanizmu, hindusami, muzułmanami, bądź innymi członkami wspólnot religijnych, lecz między fundamentalizmem i oświeceniem, między dogmatyzmem i pragmatyzmem, między tym, co jest cywilizowanym postępowaniem a barbarzyństwem, które występuje w każdej z tych kultur”.

Henrik Schmiegelow